

»középső verseit« közli. A cikkíró szerint ez az anglusok velős éneke, melyet a »Teátromban gyakran el szoktak énekelni a' Királyhoz viseltető indulatjoknak nyilatkoztatására«. Íme a közölt rész:

Isten, segítséged
Józan ész vezéred
Légyen dolgaiddban,
Győzd ellenségedet,
Boldogítsd népedet;
Légy árvák istápjja,
'S Hazánk' Atytya.

Szent légyen Törvényünk
Szabadságunk, 's vérünk
'S néped ügye.
Polgárid őitalma
Jóknak légy jutalma.
Légy rosznak ostora
Példánk jóra.

Költői nyelvről és verselési készségről alig lehet szó, hűségéről még kevésbé; ha fordítást említünk, jóformán csak három sor jön tekintetbe: *Győzd ellenségedet, Boldogítsd népedet; Szent légyen Törvényünk*; a többi csak az eredeti gondolatainak halvány visszhangja, a »Magyar Hazára alkalmaztatva«. A fordító az erkölcsi mozzanatot emeli ki, Istent, a józan észet, az árvák gyámolítását, a hazafiak védelmét, s hogy a diadalmas hadvezér egyszersmind bíró; az angol azt emeli ki, hogy az uralkodó soká éljen és áldás kísérje munkáját, a magyar a népért és a szabadságért való munkálkodást hirdeti. Az eredeti óhaja, hogy az uralkodó védje a törvényt (may he defend our laws) — a magyarban: a törvény szent legyen előtte; az angol általános: hogy mindig legyen ok a király éltetésére, cselekedeteinél fogva — a magyar: példaadó legyen, jutalmat és büntetést oszszon. Az Angliában járt tiszt kétségkívül ismerhette Thomson *Rule Britannia*-ját, melynek hazafias szelleme ha nem is inspirálta, de bizonyára nyomatékot adott saját művének, különösen a R. B. 2-ik szakasza, mely hazáját, Angliát nagyra és szabadnak, mindenki irigysége tárgyának és félelmének akarja tudni. Viszont hiányzik a R. B.-ban található erős hangoztatása az uralomnak, a zsarnokság elleni erőfeszítésnek és a csapások edző hatásának kidomborítása.

Közli: RÓZSA DEZSÓ.

KAZINCZY FERENCZ ISMERETLEN LEVELE.

Zabolai Kis Sámuel Urnak Kazinczy Fer. baráti szives idvezletét.

Széphalom, 28. Márcz 1810.

Kedves barátom, kimondhatatlan örömet szerze nékem utolsó postával az Urnak barátságos emlékezete: mert mióta a' háboru elakasztotta közöttünk a' levelezést, nem tudhattam az Urnak hollétét, 's ebből valóságos részvétellel értem, hogy nyugodalmat talált annyi hánykódás után. Döbrentei Augusztusban nálam volt, 's képzeli az Úr, hogy az Úr is forgott szóban közöttünk: de bizonyost ő sem mondhatott. Az Úr barátsága én előttem mind addig tekintetben lessz, mig azt, a' mi jó, becsülni fogom tudni; és az eránt a' ki engemet szeretetébe fogadott, háládatos lehetek.

Sem Kis, sem azok a' barátim, kik, mint Kis, journal kieresztése felől gondolkoztak, szándékokat nem vihették teljesedésre, 's így az Úr munkája nyomtatatlan marada. Döbrentei készül, hogy valaha előlép. Ha látni fogom, hogy első szándéka, által fogom azt neki küldeni.

Az Úr nekem Báróczyt hozza elő. Ő nincs többé. Nem panaszkodhatunk az örök végezések ellen, mert elég hosszú életet engedett neki — csak azon panaszkodhatunk, hogy az olly nemeslelkű emberek és hazafiak örökké nem élnek. — Én az ő emlékezetét egy Epigrammával tisztelém meg a' Hazai Tudós. leveleikben, s azóita Biographiáját irtam — meg úgy a' hogy megírni mertem, mert sokat ollyat irhattam volna, a mit merni nem lehet. — Az Epigramma czélzását sokan értik, sokan nem. De olly időket élünk, hogy csak az ollyat sem szabad világosan mondani.

Ez az Epigramma a' Wesselényire irt Epigrammára emlékeztet. Fáj nekem hogy azt a' nagy embert némelly nem nagy ember bántja, 's azért bántja, mert ő nagyobb volt mint ezek. Heve sokszor messzebb ragadta mint kellett volna. Ugy vallotta ezt ő maga is. De hát azért hogy ő heves volt, nem ezerszerte méltóbb volt e a' köz tiszteletre mint az a' sok hevetlen, a' ki, Tacitusnak egy megjegyzése szerint, azért tartatik bölcsnek, mert gyáva, sőt bizvást mondhatta vala: utálatot érdemlő? — Én azt hiszem hogy a' nemzet nem süllyedt volna soha ennyire ha több Wesselényije s kevesebb bölcsé volt volna. *Suum cuique decus posteritas rependet.* Bölcsen cselekedte az Isten, hogy az embereket nem ütötte mind azon egy kaptára. Cátó nagy ember volt minden heve mellett, 's annyival nagyobb, minthogy szelid is volt mint Brútus szelid is rettenetes is. Az én Epigrammám igaz képét festi Wnek.

Az elmúlt holnapban Dayka Gábornak verseit küldöttem nyomtatás alá. A' Nyomtató Subscribenseket keres, mert tulajdon költségén adja-ki. Az Ur nevét bátor voltam feltenni. Ha a' jelentés kijő a' Hazai Tudósításokban, igyekezzék az Úr szaporítani a' Subscribensek neveiket.

Hallotta e az Ur hogy Batsányi elhagyta Bécsset 's feleségét 's Párisba ment Minister Maret-vel, ki neki Kufsteinban 1795. szomszédja volt? Én a hazám' földjén kívül élni nem tudnék, 's Ádám és Éva sem kesergettek inkább a' paradicsomért, mint én fognék hazám 's nemzetem után, ha kitiltatnám innen. Nem tudom mit mondjak a' Bouterweck Astheticájának fordítására. Ezek az Astheticusok magok sem tudják igen sokszor mit mondanak, 's oly czifra szókkal fecsegnek, hogy azt hinné az ember, hogy mondanak *valamit* 's az ő valamijek végre is *semmi*. A' Jénai Tudom. Ujságlevelekben van ez az Asthy. is recenseálva, 's úgy emlitem, hogy B. meg van verve derekasan. Az, hogy meg van verve, úgy nem mutatja a' könyv érdemtelenségét, mint némelly könyvnek magasztalásai nem mutatják annak érdemét. De kérem az Urat még is, vesse össze a' munkát a' Recenzióval 's ítéljen *szabadon*. — Ez lévén pályám, kéntelen vagyok néha Astheticákat olvasni: de ez a' munka nekem kin. Classicus munkákat kell inkább olvasni 's az érzést élesíteni. Hijába magyarázza azt akárki miért szép a' szép, 's miért rút a' rút. De ezt sem kell egészen elmulasztani.

Az Úr engemet az Erdélyi Ujságoknak tisztelőjévé tészen. Örömmel hallok, hogy ők a' Muzsikát és a' Magyar Poesztist kedvellik. A Muzsika a' lelket emeli. Melly bölcs volt a' Görögök nevelése, kinnél Muzsikát tudni 's Honért érzeni olly szükség volt mint nálunk tudni a' deák gram. törvényeit. — Kedves dolog lesz talán tudni az Úrnak, hogy a' Földiekkel játszó Musicája Zemplény Vgyében készült. Kosovics József udvari Muzsica volt 1794-ben Szulyovszki Menyhértnek 's barátja. Midőn ez Dec. 14dikén Rákócson, a' maga házánál, elfogattott, 's velem Budára vitett, Kosovics a' Szulyovszki szerencsétlenségére készítette azt a' Musicai Compositiót.

Magyar Társaság nincs az Országban. Sopronyban már csak neve van fenn, 's gyermekekből áll.

Bátorkodom kérni az Úrat írja-meg nékem, ki légyen Gróf Teleki Mihály Úr, 's hol lakik? Az a' Teleki Ádám, a' ki Czidet fordította, már nem igen lesz életben. Hol lakott, 's kik a' maradékai?

Köszöntse az Úr szives barátsággal Mogyorósi Tőkés János Úrat, 's tudósítson hol, kinél, 's ki mellett múlat. Felejtí e Zsibót, 's jobb dolga van e mint Zsibón? Olly tanítványa ugye mint ott, nem igen lesz.

Mélt. Aranka Úrat méltóztassék szivesen tisztelni. Kérje az Úr azt a' nagyérdemű férjfit, hogy eggy árkusnak negyed részére méltóztassék nekem tulajdon kezeivel felírni melly nap és hol született légyen. Sok illy jegyzést gyűjtöttem már, 's nagy hasznát vettem. Igen szeretném ha rövideden ezeket is mellé tenné: hol tanult? melly hivataljába melly esztendőben lépett; hogy ha meghal, Nekrologját irhassuk.

Ajánlom magamat becses emlékezetébe. Éljen az Úr igen szerencsésen.

Az Úr levelének dátuma Septbr. 18d. 1809.

vettem Mártz 24d. 1810.

A levél eredetije Maros-Vásárhelyt, birtokomban van.

Közli: DR. MOLNÁR GÁBOR.

KOVÁCS FERENCZ IRODALMI HAGYATEKA.

(Harmadik, befejező közlemény.)

Házassági Román.

1782.

- A' kis szerelem maga kényyén
 Az Hóid kies éjjeli fényyén,
 Lappang vala a' minapában
 A' somlyai Hegy derekában;
 5. Hol Bakhus az általagokkal,
 'S a' bőltra futott lugosokkal
 Idejét mulatá, csipegetvén
 Bajorit 's venyikét kötögetvén.

- Tünik a' gyerek erre szemébe
 10. Ijját veti mint idegébe ;
 'S szállítja azomba magához,
 Nyulván tele tölt poharához :
 »Jere csalfa gyerek ! Jere ! ugymond,
 Prédára ma nincsen idő 's gond,
 15. Egy selleget (úgy is itélem
 Szomjas vagy) üríts jere véllem !
 Ha pedig csemegézní kívánnál
 Szedhetsze, parancsolatodr' áll.
 Mit akarsz tegez, ijj, 's idegeddel ?
 20. E szert ha szeretsz nosza tedd el !
 Ez az én öröm ülte vidékem
 Jupiter kit is engede nékem ;
 A' nagy hasu Pap seregekkel
 Lakom itt, 's kegyes ifju szüzekkel. «
25. »Éhj Bakhus ! — az is felül erre, —
 Tréfiádat üzd ki ma fére.
 Szomjúzom igaz, viadalra,
 De nem a' te kináltad italra,
 Neked a' bor eszed ; de szerelmem !
 30. Nékem diadalmon az elmém.
 Még is ha adándol ugyan csak,
 Haragot, hogy a fejre ne rántsak,
 Iszom egyget ; — azomba epévé
 Bár váljon igen keserűvé
 35. Italom, ha az éjjszaka még nem
 Sebesítenenc sziveket ivem — «

- Nincs már maradása ; repülve
 A' szelek szekerére felülve,
 Siet a' lapos éjjszaki térre,
 40. Hol csak hamar ám elis ére
 A' Tapólczai légymeleg érre.
 Egy fúzfa bokor gyökerére
 Leve ott nyugovásra leülte
 Pápának a' hol van épülte.
 45. Már is vagyon ija kezében
 Nyila veszszeje áll idegében,
 Be lopódik az utsza középre
 Prédára találna ha szépre.
 Jár kél hol emerre hol arra,
 50. Ha találna e gyertya világra ?
 A' mint vagyon a' Remetéknak,
 A' Pálmafa szép csemetéknak
 Nagy erős barlangja közötté,
 Végtére utát oda vötte.
 55. Szaga barlangjoknak ezeknek
 De odább üzi füstje szereknek.
 Ó is szaporázva haraggal,
 Nem akarván ebbeli szaggal
 Küszködni, tovább megy — Azomba
 60. Nem meszsze, az éjjfele korba,
 Egy házba találá világot,
 'S mellette egy ifju virágot
 Lát ülni, az ablakon által,
 Képpel haloványra de váltal.

65. Papiros van előtte rakással;
Sok könyv, tele melly sok irással.
Ezt látja, 's azomban az ijját
Felvonja, feszíti ki szíjját;
'S így szól: — »Ki vagy ifju Barátom! —
70. Ha! ha! hát Kelmedre találtam? —
Ked az, Istenit a' Szerelemnek,
'S erejét kicsufolja szeremnek? —
Ki legyenek? — 's téged mire leslek
Tudod é? — Régólta kereslek!
75. Az irással azért nosza fére,
Mellynek kicsiny úgy is a' bére.
Móring levelekre ha készülsz
Jobb; többet azokba te épülsz.«

Hozzá löve. — 'S eltünik erre,

80. Ki az ifju szívére be ére,
Az írást is azomba magával
Bé vitte szívébe vasával.

Szalad ezzel az Ifju Legényke
Felalá szíve vesztve szegényke,

85. Fájdalmiba csak nem elülve. —
Mint lón de el a szíve hülve
Mikoronn a' Lizétta szívébe,
Lövetett vala melly az övébe
Szemléli nyilát az Amornak,
90. E' kitsinyke de csalfa latornak
Ki előtt panaszolja szívének
Kinját; azís ám az övének.
Azon egy baja mindenikének,
Mire nézve is egybekelének.
95. Már most sebeiknek örülnek
Nevetik veszedelmeket; ülnek
(Gyötrelmek alói szabadúlva
Szívek' sebeik begyógyulva,
Ölelései közt a' karoknak,
100. Pipegésai közt ajakoknak,
Dobogásai közt szíveiknek,
Mulatásai közt szemeknek,
Pihegésai közt tüdejeknek,
Csipédésai közt a' kezeknek)
105. Egymásnak az oldala mellett,
Áldván az időt kibe kellett
Vennek sebet a' Szerelemtől
E' szajha kicsinke gyerektől.

Párkák fonalát idejeknek

110. Nyujtsátok örökre ezeknek.

* * *

* *

Nem lészen akármí sebekből
Temetés; te tanuld meg ezekből.

1793 24. Augusztus.

Nemes Horvát József e' verembe tette
Valami halandó része csak lehete;
De lelkét Urának, a' kitől azt vette,
Hűségese kezébe vissza lehellette.

5. Negyven esztendőkre mig éltét folytatta,
Sok ügyesnek ügyét okoson forgatta;
De midőn a' halál ötet citáltatta,
Pöre vesztetté lón magát nem ójhatta.

- Három magzat, Lázár, József, 's Pál siratja,
10. Hogy illy hamar elhunyt Házok édes Attya;
Felette kesergő özvegyt jajgatja,
'S e' Fejfát felibe zokogva ásatja.

- Jámbor uton járó! ki e' sirnál meg álsz,
Ládd a' halál ellen akár mint allegálsz,
15. Opponálsz, repellálsz, exceptiót formálsz,
Csak e' lesz a' vége, hogy végre mellé szálsz.

Közli: CSÁSZÁR ELEMÉR.

DÖBRENTÉI GÁBOR LEVELE HORVÁTH CYRILLHEZ.

Nagyérdemű Tisztelendő Ur!

A magyar tudós Társaság, most folyt 4. nagy gyűlésének Nov. 9. tartott ülésében, kimelésből nem bontá fel Tirus írója jelmondatos levélkéét, akarván elébb tudni, ha a' szerző megegyezik-e a' Társaság azon szándékában, hogy munkája, sajtó alá adassék, 's megegyezik-e akkor is, midőn nem az kapta a' 100 aranyat 's nincsen-e valami egyéb iránya kéziratával, mintsem hogy azt nyomtatásban számlálандó egy-egy ívtől, 5 darab aranyért által engedje.

Vévén pedig mostan Tisztelendő Urnak az említett intézkedést elfogadó levelét, munkája 2^{dik} kötetét fogja tenni az eredeti játékszinnel, melyet a' Társaság Vörösmarty Várnászával rövid időn kezdeni fog, olly formatumban, millyen a' már megindított külföldi játékszín, a' tisztelet jutalom pedig a' nyomtatás bevégeztével Kegyednek kezéhez leszen küldve.

Az a' kérdés most, akarna-e Tisztelendő Ur talán holmi javítást, változtatást tenni egyik másik karakter festésen, vagy nem? Ha igen, eleibe terjesztem az ülésnek, mint tegnap tevék levele tartalmával, 's akkor várok a' nyomtatással; ha, nem, kevés idő mulva hozzá fogatok.

E' hivatalos jelentésem után, fogadja Tirus írója, a' magas lelkű, barátságos kézszerítáomat is. Én azt a' munkát, fenncélzataira, nyelve tisztaságára, 's jambusai 's trocheusai gyönyörű szövetére nézve különösen ingereltetve olvastam. Tónja a magyarban új, külön váló, francia szín 's Göthe Iphigeniája. Hét vizsgáló közt három e mellett volt.